

Sprawy w sprawie Warsz. Kroszenia powiatowego
Związku prasy abyw. Kobiet (1933-4)

SPRAWOZDANIE

WARSZAWSKIEGO ZRZESZENIA

POWIATOWEGO

ZWIĄZKU PRACY OBYWATELSKIEJ KOBIEC

1.IV.1933 — 31.III.1934

WARSZAWA

1 9 3 4

SPRAWOZDANIE
WARSZAWSKIEGO ZRZESZENIA
POWIATOWEGO
ZWIĄZKU PRACY OBYWATELSKIEJ KOBIEC

1.IV.1933 — 31.III.1934

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 7
Tel. 26-68-63

WARSZAWA

1 9 3 4

Warszawskie Zrzeszenie Powiatowe Z. P. O. K. sprawozdaniem niniejszem zamyka trzeci rok swego istnienia.

Oddając je w ręce delegatek oddziałów i zaprzyjaźnionych organizacyj społecznych, czujemy się w obowiązku wskazać na pewne charakterystyczne momenty działalności naszego Zrzeszenia i Oddziałów, specyficzne dla podstołecznego terenu i będące w ścisłej łączności z sytuacją gospodarczą kraju.

Już na pierwszy rzut oka — w treści sprawozdania występują na plan pierwszy prace, skupiające się w referacie opieki nad matką i dzieckiem. Rozbudowa zakresu tych prac, ich nasilenie i wyniki są prostym skutkiem konieczności, jakie życie narzuciło naszej organizacji. Trwający od trzech lat kryzys ekonomiczny, zwielokrotniony w swych skutkach nadmiernym napływem bezrobotnych rodzin, wyrzuconych poza okrąg stolicy na jej peryferje, zmusił podstołeczne oddziały Z. P. O. K. do jaknajintensywniejszej akcji ratowniczej wobec matki i dziecka przedewszystkiem. Akcja pomocy materialnej, organizacja dożywiania dziatwy szkolnej i przedszkolnej, łagodzenie skutków bezrobocia w drodze wspomagania rodziny — dla jej zachowania i podtrzymania — oto najwialniejsze sukcesy naszych wysiłków.

Całokształt tego wysiłku miał dla naszej organizacji znacznie dwójakie: zyskał nam wśród społeczeństwa oparcie i dobre

imię, sprawił uznanie władz i ich całkowite poparcie, a oddziały przy wykonywaniu tych konkretnych prac zespolił i scharmonizował do całkowitego współzycia.

Po trzech latach wspólnej i ciężkiej pracy możemy uważać organizację naszą za całkowicie jednolitą i posiadającą trwałe podstawy istnienia. Z tych dwu czynników wolno nam wnioskować o żywotności naszej organizacji i czerpać energję dla dalszych wysiłków.

Ale nie wolno nam spoczywać w dosyć dobrze spełnionego obowiązku!

Prace innych referatów — stłumione zadaniami aktualnymi — rozwijają się bardziej powoli i nie dotrzymują kroku faktycznemu rozwojowi organizacji. W dziedzinie wychowania obywatelskiego w ostatnim roku, dzięki wynikom wyborów do samorządu, zdołałyśmy zdobyć szereg nowych placówek pracy w radach gromadzkich i gminnych, a w najbliższej przyszłości mamy nadzieję zwiększyć ilość tych placówek w radach miejskich. W dziedzinie obrony praw kobiecych prowadzimy stopniową akcję uświadamiania nietylko wśród członkiń — ale również i poza zasięgiem organizacji.

Toteż, zdobywszy podstawy trwałego istnienia organizacji w ciągu ubiegłych lat, musimy sobie jako program następnych lat postawić: pogłębienie i rozszerzenie zakresu działania na te dziedziny, które są podstawowymi celami Związku.

Zarząd Zrzeszenia — oddając w ręce członkiń dla ich krytycznej oceny, wysiłki części Zrzeszenia powiatowego warszawskiego — pragnie jednocześnie wskazać wytyczne dalszej pracy i hasła nadchodzącego dnia. Nie zaniedbując ani na chwilę pracy w dziedzinie opieki społecznej, pracy, do której zmusza nas kryzys i nędza rodziny robotniczej na przedmieściu wielkiej stolicy — musimy się jać coraz intensywniej pracy uzbrojenia moralnego kobiety-matki, aby z niej wykształcić kobietę-obywatelkę, świadomą swej wartości i godną swej roli współtwórczynię życia rodzinnego, a poprzez życie rodzinne — życia społecznego i państwowego w Niepodległej Polsce.

I. ZARZĄD.

Na dorocznem Walnem Zgromadzeniu Warszawskiego Zrzeszenia Powiatowego Z. P. O. K. w dniu 2 kwietnia 1933 r. został wybrany przez aklamację poprzedni zarząd, który dn. 2 maja ukonstytuował się następująco:

Przewodnicząca	<i>Wanda Wardejn-Zagórska</i>
I wiceprzewodnicząca	<i>Wanda Orzechowska</i>
II wiceprzewodnicząca	<i>Jadwiga Szarewska</i>
Sekretarka	<i>Wanda Rygłowa</i>
Skarbniczka	<i>Jadwiga Szarewska</i>
Referentka Wych. Obywat.	<i>Wanda Kupczyńska</i>
Referentka Opieki n. Dzieckiem i Matką	<i>Wanda Orzechowska</i>
Referentka Kultury i Piękna	<i>Helena Prawecka</i>
Referentka Wytwórczości	<i>Irena Zabłocka</i>
Referentka Prasowa	<i>Zofja Jamnicka</i>

Z powodu ustąpienia członkiń Komisji Rewizyjnej Stanisławy Adamczykowej i Karoliny Fiutowskiej, dnia 28 września 1933 r. zwołano Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, na którem do Komisji Rewizyjnej wybrano: Marję Barańską, Stanisławę Chrzanoską i Zofję Zaleską. Jako zastępczynie: Alinę Łozina-Łozińską i Józefę Zaćwilichowską.

W skład Sądu Honorowego weszły: Romana Furmańska, Elżbieta Grochowalska, i Felicja Kiślańska.

W tak ukonstytuowanym Zarządzie nastąpiły jednak zmiany z powodu wyjazdu Wandy Kupczyńskiej i chwilowego urlopu Heleny Praweckiej. Kierownictwo Referatu Wychowania Obywatelskiego objęła Katarzyna Grodecka, w skład zaś tego Referatu weszły dr. Izabella Adamska i dr. Janina Morawska. Referat Kultury i Piękną objęła zastępczo Franciszka Kutnerówna. Powstał również Referat Spraw Kobięcych, w którym współpracę swą ofiarowały Romana Furmańska i Melańja Śliwińska. W celu zdobywania środków pieniężnych utworzono Komisję Dochodów Niestających, do której weszły: Jadwiga Kaliniecka — jako przewodnicząca, Stanisława Chrzanowska — wiceprzewodnicząca, oraz Ludwika Bocheńska, Kazimiera Gołębiowska, Teodora Lewandowska, Henryka Linkowa i Janina Ryglówna.

W okresie sprawozdawczym odbyły się 2 posiedzenia pełnego Zarządu oraz 12 Zarządu zwykłego. Listów otrzymano 12ć3, wysłano 4546.

Starając się o jaknajbliższy kontakt z terenem, w okresie tym dokonano 239 objazdów. Delegatki wyjeżdżały w sprawach organizacyjnych (8), jako przedstawicielki Zarządu Zrzeszenia Powiatowego na Walne Zebrania Oddziałów (42), z odczytami (40), z wykładami przedkursowymi (46), na lustrację dożywania (18), przedszkoli (11), świetlic (4) kolonij i półkolonij (34) oraz jako przedstawicielki Związku na uroczystościach miejscowych (10).

W dniu 1 kwietnia 1933 r. na terenie powiatu Warszawskiego było 32 oddziały, obecnie jest ich 40. Powstały oddziały w Aninie, Konstancinie, Piasecznie, Targówku-Osiedlu, Rakowie, Raszynie, Zielonej, w Nowym-Dworze (po przerwie rekonstruowany).

Ogólna liczba członkiń Z. P. O. K. na powiecie Warszawskim wzrosła 1278 do 1581 w 38 oddziałach, oddziały Cząstków i Pruszków nie podały liczby członkiń.

II. ODDZIAŁY.

Obecnie istniejące Oddziały:

1. *Anin* — członkiń 18

Przewodnicząca *Stanisława de Courriere*
 Sekretarka *Celina Gelbsteinowa.*
 Skarbniczka *Aleksandra Łukomska*

Zebrań ogólnych 2, zarządu — 5.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna.

2. *Chotomów* — członkiń 15:

Przewodnicząca *Jadwiga Królowa*
 Sekretarka *Teodozja Pietrasówna*
 Skarbniczka *Helena Grabowska.*

Zebrań ogólnych 12, zarządu — 15.

Referaty: Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Finansowy.

3. *Czastków* — członkiń

Przewodnicząca *Ludwika Bukałowa*
 Sekretarka *Jadwiga Tomaszewska*
 Skarbniczka *Skarbkowa.*

Zebrań ogólnych , zebrań zarządu —

4. *Falenica* — członkiń 119.

Przewodnicząca *Janina Giedwidziowa*
 Sekretarka *Helena Cimkówna*
 Skarbniczka *Marja Niżnikowska.*

Zebrań ogólnych 7, zarządu — 27.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Prasowy, Finansowy.

5. *Jabłonna* — członkiń 79.

Przewodnicząca *Marja Potocka*
 Sekretarka *Marja Prokopowicz*
 Skarbniczka *Czesława Paskowa.*

Zebrań ogólnych 15, zarządu — 18.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

6. *Jeziorna* — członkiń 33.Przewodnicząca *Alina Łozina-Łozińska*Sekretarka *Helena Janikowa*Skarbniczka *Irena Koprowska*.

Zebrania ogólnych 26, zarządu — 6.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobietych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

7. *Karczew* — członkiń 45.Przewodnicząca *Marja Lewensztajnowa*Sekretarka *Helena Wojciechowska*Skarbniczka *Janina Królska*.

Zebrania ogólnych 8, zarządu 8.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobietych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

8. *Konstancin* — członkiń 52.Przewodnicząca *Irena Paschalska*Sekretarka *Anna Müllerowa*Skarbniczka *Wanda Likiernikowa*.9. *Łomianki* — członkiń 27.Przewodnicząca *Apolonia Wilkanowiczowa*Sekretarka *Janina Glinczanka*Skarbniczka *Marja Pasterska*.

Zebrania ogólnych 6, zarządu — 3.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Prasowy, Finansowy.

10. *Legjonowo* — członkiń 30.Przewodnicząca *Teodozja Braniczowa*Sekretarka *Marja Chudzikiewiczowa*,Skarbniczka *Marja Świążkowska*.

Zebrania ogólnych 13, zarządu — 30.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

11. *Marki* — członkiń 23.

Przewodnicząca *Władysława Wieczorkówna*,
 Sekretarka *Irena Żmudówna*,
 Skarbniczka *Irena Zagrobianka*.

Zebrań ogólnych 18, zarządu — 10.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

12. *Miłosna-Cechówka* — członkiń 45.

Przewodnicząca *Helena Pelcochówna*,
 Sekretarka *Filipina Czechowicz*,
 Skarbniczka *Irena Kołodziej-Lewandowska*.

Zebrań ogólnych 13, zarządu 20.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Kultury i Piękna, Prasowy i Finansowy.

13. *Międzylesie* — członkiń 54.

Przewodnicząca *Zofja Kaźmierczakowa*
 Sekretarka *Paulina Siewierska*
 Skarbniczka *Janina Rusiecka*.

Zebrań ogólnych 12, zarządu — 3.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

14. *Nowy-Dwór* — członkiń 17.

Przewodnicząca *Jadwiga Gwiazdecka*
 Sekretarka *Natalja Monartówna*
 Skarbniczka *Elżbieta Winogradowa*.

Zebrań ogólnych 3, zarządu — 3.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

15. *Okuniew* — członkiń 37.

Przewodnicząca *Helena Słomczyńska*

Sekretarka *Cecylja Dąbrowska*
 Skarbniczka *Elżbieta Kawałkiewicz.*

Zebrań ogólnych 14, zarządu — 10.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobietych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Prasowy, Finansowy.

16. *Ożarów* — członkiń 36.

Przewodnicząca *Filomena Stępaniakowa*
 Sekretarka *Wanda Wodzyńska*
 Skarbniczka *Karolina Rubikówna.*

Zebrań ogólnych 2, zarządu — 16.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobietych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczoci, Kultury i Piękna, Prasowy i Finansowy.

17. *Okęcie* — członkiń 36.

Przewodnicząca *Leonilla Zubrzycka*
 Sekretarka *Konstancja Płucennikowa*
 Skarbniczka *Walentyna Salska.*

Zebrań ogólnych 31, zarządu — 21.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobietych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Finansowy.

18. *Otwock* — członkiń 95.

Przewodnicząca *Wacława Cybulska*
 Sekretarka *Marja Pieczyńska*
 Skarbniczka *Irena Rzewuska.*

Zebrań ogólnych 10, zarządu — 11.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobietych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Finansowy.

19. *Piaseczno* — członkiń 34.

Przewodnicząca *Zofja Skrętowa*
 Sekretarka *Genowefa Bożymówna*
 Skarbniczka *Emilja Klocowa.*

Zebrań ogólnych 9, zarządu — 10.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Finansowy.

20. *Piastów* — członkiń 22.

Przewodnicząca *Katarzyna Grodecka*
 Sekretarka *Regina Mikołajczykówna*
 Skarbniczka *Marja Litwińska*.

Zebrań ogólnych 10, zarządu — 12.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobiecych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasy, Finansowy.

21. *Piekielko* — członkiń 18.

Przewodnicząca *Felicja Kiślańska*
 Sekretarka *Janina Kacperska*
 Skarbniczka *Eugenja Trondowska*.

Zebrań ogólnych 9, zarządu — 8.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobiecych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasy.

22. *Pomieczówek* — członkiń 44.

Przewodnicząca *Józefa Wiewiórkowska*
 Sekretarka *Regina Górka*
 Skarbniczka *Władysława Zajderowa*.

Zebrań ogólnych 10, zarządu — 12.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobiecych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasy, Finansowy.

23. *Pruszków* — członkiń — 72.

Przewodnicząca *Elżbieta Kopycińska*
 Sekretarka *Jadwiga Kozakiewiczówna*
 Skarbniczka *Stanisława Buczyńska*.

Zebrań ogólnych 4, zarządu — 14.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobiecych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasy, Finansowy.

24. *Pustelnik* — członkiń 22

Przewodnicząca *Kazimierz Żelewska*

Sekretarka *Aleksandra Szewczykowa*
 Skarbniczka *Władysława Reuttowa*.

Zebrań ogólnych, zarządu — 3.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Finansowy.

25. *Rembertów w Wojskowych Zakładach Pirotechnicznych* — Członkiń 118.

Przewodnicząca *Antonina Grychczyńska*
 Sekretarka *Irena Awotyń*
 Skarbniczka *Zofja Rogozińska*.

Zebrań ogólnych 4, zarządu — 15.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Prasowy, Finansowy.

26. *Rembertów* — członkiń 41.

Przewodnicząca *dr. Izabella Adamska*
 Sekretarka *Stanisława Jasińska*
 Skarbniczka *Jadwiga Chodnicka*

Zebrań ogólnych 6, zarządu — 9.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

27. *Raszyn* — członkiń 16.

Przewodnicząca *Kazimiera Śliwińska*
 Sekretarka *Halina Ochrymowiczówna*
 Skarbniczka *Janina Wojczakowska*.

Zebrań ogólnych 5, zarządu — 18.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

28. *Raków* — członkiń 43.

Przewodnicząca *Marja Krajewska*
 Sekretarka *Stanisław Woźniakówna*
 Skarbniczka *Franciszka Makowska*

29. *Skolimów* — członkiń 16.Przewodnicząca *Janina Wójcicka*Sekretarka *Halina Kołaczowska*Skarbniczka *Janina Grzybowska*.

Zebrania ogólnych 1, zarządu — 7.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasowy.

30. *Świder* — członkiń 41.Przewodnicząca *Eliza Bolińska*Sekretarka *Helena Oskówna*Skarbniczka *Marja Karpińska*.

Zebrania ogólnych 10, zarządu — 22.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobiecych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

31. *Struga* — członkiń 18.Przewodnicząca *Ludwika Leska*Sekretarka *Wacława Hirszówna*Skarbniczka *Kazimiera Trondowska*

Zebrania ogólnych 4, zarządu — 4.

Referaty: Opieki nad Matką i Dzieckiem, Finansowy.

32. *Targówek-Osiedle* — członkiń 22.Przewodnicząca *Janina Wionckowa*Sekretarka *Celina Radomska*Skarbniczka *Zoja Korzeniowska*.

Zebrania ogólnych 13, zarządu — 9.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

33. *Wawer* — członkiń 38.Przewodnicząca *Helena Książkiewiczowa*Sekretarka *Ludmiła Mossakowska*Skarbniczka *Janina Łapay*.

Zebrania ogólnych 20, zarządu — 11.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobiecych, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

34. *Warszawa* — Członkiń 79.

Zebrzań ogólnych 3, zarządu — 12.

Przewodnicząca *Wanda Wardejn-Zagórska*Sekretarka *Wanda Ryglowa*Skarbniczka *Jadwiga Szarewska*.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Kultury i Piękną, Prasowy, Finansowy.

35. *Wilanów* — członkiń 14.Przewodnicząca *Józefa Skwarska*Sekretarka *Eugenja Smorzyna*Skarbniczka *Marja Jasińska*.

Zebrzań ogólnych 17.

36. *Włochy*.Przewodnicząca *Wacława Srednicka*Sekretarka *Zofja Mizerska*Skarbniczka *Zofja Rolnikówna*.

Zebrzań ogólnych 4, zarządu — 32.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Kultury i Piękną, Prasowy, Finansowy.

37. *Zacisze* — członkiń 36.Przewodnicząca *Zofja Skrzeczanowska*Sekretarka *Marja Stryjkówna*Skarbniczka *Zofja Strelau*.

Zebrzań ogólnych 10, zarządu — 4.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Spraw Kobięcych, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Wytwórczości, Kultury i Piękną, Prasowy, Finansowy.

38. *Zielonka* — członkiń 28.Przewodnicząca *Zofja Wardejnowa*Sekretarka *Natalja Turkowska*Skarbniczka *Elżbieta Roszkowska*.

Zebrzań ogólnych 3, zarządu — 13.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękną, Prasowy, Finansowy.

39. *Zielona* — członkiń 32.Przewodnicząca *Janina Zapartowa*Sekretarka *Jadwiga Kawkowa*Skarbniczka *Wiktoria Wodyńska*.

Zebrania ogólnych 4, zarządu — 4.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

40. *Ząbki* — Członkiń 20.Przewodnicząca *Marja Biendarzewska*Sekretarka *Felicja Cybulska*Skarbniczka *Franciszka Biendarzewska*.

Zebrania ogólnych 2, zarządu — 12.

Referaty: Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, Opieki nad Matką i Dzieckiem, Kultury i Piękna, Prasowy, Finansowy.

I. REFERAT WYCHOWANIA POLITYCZNO-OBYWATELSKIEGO.

Referat ten działa i rozwija się w warunkach bardzo trudnych. Sam fakt, że kierowniczkami referatów w oddziałach są przeważnie nauczycielkami, mówi o wkładanym wysiłku, o rezygnacji z godzin wypoczynkowych, o pracy ponad wszelką normę. Świadczy zarazem o jej głęboko ideowym nastawieniu. Trudności sprawiają, że liczba pracownic jest niepokazna; nastawienie decyduje o wartości skromnych plonów.

W roku sprawozdawczym referat był prowadzony w 36 Oddziałach, przy takiejże liczbie kierowniczek i 25 członkiniach referatów, łącznie przy 60 uczestniczkach tego działu pracy.

Oddziały:

Anin
Falenica
Jabłonna
Jeziorna
Karczew
Łomianki
Legjonowo
Marki
Miłosna-Cechówka
Międzyzylesie
Nowy-Dwór
Okuniew

Kierowniczkami:

Janina Kmitowa
Michalina Kondracka
Marja Wieczorkiewiczówna
Alina Łozina-Łozińska
Irena Maciejewska
Marja Pasterska
Klara Coghenowa
Zofja Sadowska
Helena Pelcochówna
Paulina Siewierska
Anna Kulkowa
Wanda Wolfowa

Ożarów	<i>Jadwiga Teskowa</i>
Okęcie	<i>Walentyna Węglowska</i>
Otwock	<i>Witalja Wdowiakowa</i>
Piaseczno	<i>Helena Kieliszkówna</i>
Piastów	<i>Karolina Fiutowska</i>
Piekiełko	<i>Sabina Świderska</i>
Pomiechówek	<i>Józefa Wiewiórkowska</i>
Pruszków	<i>Władysława Motulewska</i>
Pustelnik	<i>Zofja Makulcowa</i>
Rembertów W. Z. Pir.	<i>Wanda Iwaszkiewiczówna</i>
Rembertów	<i>dr. Izabella Adamska</i>
Raszyn	<i>Kazimiera Śliwińska</i>
Skolimów	<i>Marja Słojewska</i>
Świder	<i>Felicja Adamkiewiczówna</i>
Struga	<i>Ludwika Leska</i>
Targówek-Osiedle	<i>Janina Wionckowa</i>
Wawer	<i>Zofja Książkiewiczówna</i>
Warszawa	<i>Katarzyna Grodecka</i>
Wilanów	<i>Cecylja Nemecowa</i>
Włochy	<i>Zofja Rolnikówna</i>
Zacisze	<i>Marja Radzymińska</i>
Zielona	<i>Janina Wądołkowska</i>
Zielonka	<i>Marja Kurowska</i>
Ząbki	<i>Bronisława Wojciechowska</i>

Referat przy Zarządzie Zrzeszenia, prowadzony przez *Katarzynę Grodecką*, przy współpracy *dr. Izabelli Adamskiej* i *dr. Janiny Morawskiej*, pełnił swe zadanie zarówno na dyżurach, odbywających się każdego poniedziałku w lokolu Związku, jak w terenie podczas wizytacyj, związanych najczęściej z wygłaszaniem odczytów, pogadanek i t. p. W tej styczności z kierowniczkami i członkiniami referatów oddziałowych, w opracowaniu instrukcyj, we wzajemnej wymianie informacji i projektów — wytwarzała się świadomość potrzeb, wypracowywała linja dalszych dążeń i zamierzeń w dziedzinie obywatelsko-wychowawczej.

Dyżurów było 20, wyjazdów 42. Formy pracy i liczby placówek były następujące:

BIBLIOTEKI:

<i>Miejscowość</i>	<i>Ilość tomów</i>
Anin	(nie podano)
Falenica	6
Jeziorna	16
Ożarów	8
Piastów	300
Pomiechówek	61
Świder	60
Wawer	150
Zielona	100

Łącznie bibliotek 10, tomów 701.

ŚWIETLICE:

Anin, Jabłonna, Karczew, Legionowo, Marki, Miłosna-Cechówka, Międzylesie, Okęcie, Otwock, Pomiechówek, Rembertów, W. Z. Pir., Świder, Wawer, Włochy, Zacisze, Zielona, Zielonka.

Łącznie świetlic 18, przeznaczonych dla kobiet, z wyjątkiem świetlicy w Karczewie, z której korzystają również organizacje męskie.

KOŁA PRACY:

Anin, Falenica, Jeziorna, Okęcie, Otwock, Rembertów, Świder, Wawer, Zacisze.

Łącznie kół pracy 9.

KOŁA MŁODYCH:

Jabłonna, Jeziorna, Okuniew, Rembertów.

Łącznie Kół Młodych 4.

KÓŁKA SAMOKSZTAŁCENIOWE.

Jabłonna, Międzylesie, Nowy-Dwór, Rembertów W. Z. Pir., Targówek-Osiedle, Zacisze, Zielona.

Łącznie Kółek Samokształceniowych 7.

WIECZORY DYSKUSYJNE:

Jabłonna, Marki Międzyzylesie, Ożarów, Okęcie, Otwock, Piastów, Pomiechówek, Pruszków, Rembertów, Targówek-Osiedle, Wilanów, Włochy, Zacisze, Zielona, Zielonka, Żabki.

WIECZORY KLUBOWE.

Odbywały się 2 razy w miesiącu w lokalu Zrzeszenia.

Uproszczeni prelegenci wygłosili referaty na następujące tematy:

<i>Marta Frankowska</i>	„O organizacjach kobiecych w Polsce“
<i>Halina Krahelska</i>	„Opieka społeczna nad pracującą kobietą i młodzieżą“.
<i>Stan. Krysiński</i>	„Teoretyczne podstawy polityki społecznej“.
	„Socjalizm, komunizm i solidaryzm społeczny“.
<i>Tadeusz Mayzner</i>	„O pieśni ludowej“.
<i>Jadwiga Poczętowska</i>	„Współczesne formy pomocy młodzieży bezrobotnej w Wiedniu“.
<i>Jadwiga Porębska</i>	„O zagadnieniach kultury duchowej w Polsce“.
<i>dr. Stefan Rygiel</i>	„Cośnieceś o czytelnictwie“.
<i>Halina Siemieńska</i>	„O ustawie przeciwwenerycznej“.
<i>Marceli Szafrowski</i>	„Stosunek państw europejskich do Polski na początku wojny“.
	„Hitleryzm w Polsce“.
	„Gospodarka planowa Roosevelta“.
<i>Wanda Walterowa</i>	„O higijenie i djetetyce jako podstawowych“.
	„Turystyka i higijena“.
<i>Werbion - Klecka</i>	„Jak spędzić wakacje pożytecznie dla zdrowotnych“.
<i>Adam Wisłocki</i>	„Wrażenia z pobytu w Łotwie“.
<i>Tadeusz Wołkowicz</i>	„Wrażenia z pobytu w Łotwie“.
<i>Irena Zabłocka</i>	„Wrażenia z Włoch“.

ODCZYTY i POGADANKI.

Na terenie powiatu z ramienia Z. P. O. K. odbyło się ich 42. Prelegentami byli:

- Stanisława Adameczkova* „O Marszałku Piłsudskim“.

<i>dr. Izabella Adamska</i>	„O nowej ustawie samorządowej” „Polityka wewnętrzna Polski za rok 1933.” „O obowiązkach członkiń w organizacji”.
<i>Antoni Baczewski</i>	„O Marszałku Piłsudskim”.
<i>Romana Furmańska</i>	„O ustawie samorządowej”.
<i>Katarzyna Grodecka</i>	„O znaczeniu święta niepodległości Polski”.
<i>Wanda Kupczyńska</i>	„O ideologii Z. P. O. K. „O konstytucji 3 maja”.
<i>dr. Janina Morawska</i>	„O ustawie samorządowej”.
<i>Anna Podgórska</i>	„Pojęcie obywatela”.
<i>Anna Szelałowska-Paradowska</i>	„O ustawie samorządowej i wyborach do rad miejskich”.
<i>Marceli Szałowski</i>	„Kobiety a Liga Narodów”.
<i>Melanja Śliwińska</i>	„Rocznica Sobieskiego”.
<i>Posłanka Ludwika Wolska</i>	„O ustawie samorządowej”.
<i>Tadeusz Wołkowicz</i>	„O wyborach do samorządów”.
<i>Helena Zakrzewska</i>	„O obronie przeciwigazowej”.
	„O władzy w państwie”.

Na terenie powiatu odczyty, wygłaszane przez miejscowe siły, odbywały się w następujących miejscowościach:

Falenica, Jabłonna, Jeziorna, Marki, Miłosna-Cechówka, Międzylesie, Okuniew, Pruszków, Pustelnik, Raszyn, Świder, Targówek-Osiedle, Włochy, Zacisze, Zielona, Ząbki.

W odczytach tych poruszano najaktualniejsze zagadnienia: polityczne, z nauki o państwie, samorządowe, historyczno-geograficzne i t. p.

KURSY WYCHOWANIA OBYWATELSKIEGO.

Zorganizował je w czerwcu roku zeszłego Oddział w Legjonowie. Kurs był prowadzony pod kierownictwem *dr. Janiny Morawskiej*; wykładali na nim: *Klara Coghenowa*, *Katarzyna Grodecka*, *Wanda Kupczyńska*, *Eugenja Kosydarska*, *dr. Janina Morawska*, *Anna Szelałowska-Paradowska*.

KONFERENCJE

WYCHOWANIA POLITYCZNO-OBYWATELSKIEGO

zwołał 14 lutego 1934 r. Zarząd Warsz. Z. P. Brały w niej udział członkinie terenowych referatów Wychowania Polityczno-Obywatelskiego, ogółem w liczbie 44. Pełen zapału stosunek do poruszanych zagadnień, wysoki poziom dyskusji, jednogłośnie postanowienie, by konferencje takie odbywały się co trzy miesiące, wreszcie entuzjastyczne przyjęcie projektu zajęcia przez rzesze kobiece czynnego stanowiska w życiu publicznem na terenie Z. P. O. K. oraz samorządów powiatu — posuwa nię naprzód.

WYBORY SAMORZĄDOWE.

Mówiąc o klubie radnych, musimy szerzej powiedzieć o kobiecej akcji podczas wyborów samorządowych. Wyniki wyborów, które się odbyły jesienią, są wielkiem posunięciem naprzód sprawy udziału i wpływu kobiet na pracę samorządową. Musiałyśmy stoczyć walkę o zdobycie mandatów radnych gminnych i gromadzkich, spotykając się ze zorganizowanym sprzeciwem. Referat Wychowania Polityczno-Obywatelskiego urządził na całym terenie powiatu odczyty o nowej ustawie samorządowej i uświadamiał kobiety, jak celową jest ich praca dla samorządów.

Wyniki wyborów dały nam 322 radne gromadzkie czynne i 480 zastępczyni, co stanowi 16,25% ogólnej liczby radnych. Organizując akcję wybirczą do rad gminnych, Z. P. O. K. przedstawiło 118 kandydatek kobiet, z których radniami gminnymi zostało 38, zastępczyniami 43, co stanowi 16,45% ogólnej liczby. Zarówno do rad gromadzkich, jak i do rad gminnych, weszły nietylko członkinie Z. P. O. K. lecz także Rodziny Wojskowej, Rodziny Policyjnej i Kół Gospodyń. Zaznaczyć musimy, że pragnąc uniknąć niedokładności i zwłoki, wezwałyśmy wszystkie kandydatki do podpisywania deklaracji na radne gminne w biurze Związku (Mokotowska 14). W ciągu dwóch dni przewinęło się przez lokal Związku sto kilkanaście kobiet. Żadna nie uchyliła się od spełnienia swego obowiązku, dając tem dowód zrozumienia ważności chwili. Zapisy do klubu kobiet radnych są coraz liczniejsze, w najbliższych dniach odbędzie się zebranie organizacyjne, poczem członkinie klubu będą mogły korzystać z lokalu Zrzeszenia i jego urządzeń, a zwłaszcza z biblioteki samorządowej.

2. REFERAT SPRAW KOBIECYCH.

Referat ten został zorganizowany we wrześniu 1933 r.

Postawił on sobie za zadanie utworzenie odpowiedników we wszystkich Oddziałach, w rezultacie jednak zorganizowano je w 10 oddziałach, w 3-ch zaś tworzy się je dopiero.

Jednak należy zaznaczyć, że w niektórych oddziałach, nie posiadających tych agend, odpowiednią pracę prowadzono za pomocą odczytów o sprawach kobiecych, urządzano wieczory dyskusyjne, jak również prowadzono pośrednictwo pracy dla kobiet oraz, dorywcze coprawda, poradnictwo z zakresu higieny kobiecej i kwestyj prawnych.

Należy sądzić, że — po zwalczeniu dziwnego poglądu o konieczności posiadania przez referentki spraw kobiecych specjalnie wysokich kwalifikacyj naukowych i wyrobienia w pracy społecznej — wszystkie oddziały znajdą jednak mniej wykształcone lecz odpowiednie kandydatki, które prace z zakresu tego referatu zorganizują.

Dla ożywienia zainteresowania sprawami kobiecymi referat spraw kobiecych przy Zrzeszeniu Powiatowem wydał dwukrotnie biuletyn o ruchu kobiecym w kraju i zagranicą, a pozatem referentki wygłosiły w oddziałach 10 odczytów, w których zostały poruszone najbardziej żywotne i najaktualniejsze zagadnienia z dziedziny spraw kobiecych.

W lokalu Zrzeszenia co wtorek w godz. 17–18 dyżuruje jedna z referentek, udzielając porad prawnych (dla członkiń i nieczłonkiń) oraz informacji w sprawach kobiecych dla zainteresowanych członkiń oddziałów, które mogą również korzystać ze skromnej narażie biblioteczki referatu.

Porad z dziedziny higieny kobiecej udziela Poradnia przy Zrzeszeniu Stołecznem (Brzozowa 2). Również ze względu na warunki terenowe, nie są prowadzone prace w zakresie opieki i pośrednictwa pracy dla kobiet.

Należy także zaznaczyć, że Z. P. O. K. weszło w kontakt ze Stowarzyszeniem Opieki nad Niezatrudnioną Młodzieżą, dzięki czemu umieszczono w obozie pracy w Raszynie 21 dziewcząt z następujących miejscowości: Falenica, Łomianki, Okuniew, Miłosna-

Cechówka, Nowy-Dwór, Włochy, Zielonka. Latem roku zeszłego udało się również umieścić kilkanaście dziewcząt w obozie wypożyczonym prowadzonym przez Zarząd Główny Z. P. O. K.

Następujące oddziały posiadają Ref. Spraw. Kob.

Jabłonna	<i>dr. Adela Ringel</i>
Karczew	<i>Marja Olszewska</i>
Miłosna-Cechówka	<i>Aleksandra Sierpińska</i>
Międzylesie	<i>Zofja Kaźmierczakowa</i>
Nowy-Dwór	<i>Jadwiga Gwiazdecka</i>
Piekiełko	<i>Gabrjela Malicka</i>
Raszyn	<i>Halina Ochrymowiczówna</i>
Świder	<i>Eliza Bolińska</i>
Wawer	<i>Janina Głowacka</i>
Zacisze	<i>Anna Lewandowska</i>
Włochy	<i>Marja Kuza.</i>

Łącznie 10 referatów.

Odczyty na terenie z ramienia Zrzeszenia Powiatowego wygłosiły następujące osoby:

<i>Józefa Lis-Błońska</i>	„Ruch kobiecy“.
<i>Józefa Iwaszkiewiczówna</i>	„O wychowaniu fizycznym kobiet“.
<i>Melanja Śliwińska</i>	„Historja ruchu kobiecego“.
	„Walka z nierządem“.
	„Sprawy kobiece“.

Wiec zorganizował Oddział w Legionowie, na którym *Anna Szlągowska-Paradowska* i miejscowe prelegentki poruszały najaktualniejsze zagadnienia kobiece.

3. REFERAT OPIEKI NAD MATKĄ I DZIECKIEM.

Zakres prac tego referatu daje członkiniom naszym szerokie pole do działania. Punkt ciężkości naszych wysiłków skierowany jest przede wszystkim na dziecko. Bezrobocie, minimalne zarobki żywicieli rodzin, trudne warunki mieszkaniowe, a co za

tem idzie, depresja psychiczna i moralna rodziców, jest powodem, że dziecko chowa się i wzrasta w jaknajmniej pomyslnych warunkach.

To są przyczyny, dla których Referat Opieki nad Matką i Dzieckiem znajduje najwięcej chętnych pracowniczek, pragnących zaradzić złu. Na naszym powiecie niema Oddziału, w którym nie byłby zorganizowany wyżej wspomniany referat. Kierują nimi następujące członkinie:

Anin	<i>Helena Steinmetz</i>
Chotomów	<i>Helena Grabowska</i>
Cząstków	<i>Ludwika Bukałowa</i>
Falenica	<i>Władysława Margielska</i>
Jabłonna	<i>Marja Potocka</i>
Jeziorna	<i>Anna Strzelczykowa</i>
Łomianki	<i>Sabina Korwin-Sachowicz</i>
Legjonowo	<i>Janina Michalska</i>
Marki	<i>Eugenja Branecka</i>
Miłosna-Cechówka	<i>Genowefa Maliszewska</i>
Międzylesie	<i>Stefanja Romaniszyn</i>
Nowy-Dwór	<i>Nora Nitschmanowa</i>
Okuniew	<i>Regina Rudzińska</i>
Ożarów	<i>Filomena Stefaniakowa</i>
Okęcie	<i>Wacława Łazarkowa</i>
Otwock	<i>Janina Biernacka</i>
Piasieczno	<i>dr. Stan. Zagórska-Bagieńska</i>
Piastów	<i>Katarzyna Grodecka</i>
Piekielko	<i>Eliza Salberg</i>
Pomieczówek	<i>Dorota Borkowska</i>
Pruszków	<i>Marja Królikowska</i>
Pustelnik	<i>Antonina Szawerska</i>
Rembertów	<i>Aleksandra Ługowska</i>
Raszyn	<i>Janina Wojczakowska</i>
Skolimów	<i>Janina Wójcicka</i>
Swider	<i>Eliza Bolińska</i>
Wawer	<i>Julja Au</i>
Warszawa	<i>Wanda Orzechowska</i>

Wilanów	Zofja Kędzierska
Włochy	Wacława Średnicka
Zacisze	Zofja Skrzeczanowska
Zielona	Zofja Wakierowa
Zielonka	Mirosława Zawadzka
Ząbki	W. Skibowa

Zadania praktyczne, leżące w zakresie działalności tego referatu, są następujące: przedszkola, dożywianie, kolonje i półkolonje, obchody gwiazdkowe.

1. Przedszkola.

Opieka Z. P. O. K. rozciąga się przedewszystkiem nad dzieckiem w wieku przedszkolnym. Zastąpić dziecku braki materjalne i wychowawcze, a więc dożywić je, przygarnąć do ciepłego i schludnie urządzonego przedszkola, wychowywać je w atmosferze pogody i życzliwości — to główne zadania naszych przedszkoli. W myśl tych haseł są one czynne przez rok cały z miesięczną tylko przerwą, przeznaczoną na urlopy przedszkolank.

Obecnie przedszkola są czynne w następujących miejscowościach:

Chotomów, Jabłonna, Jeziorna, Legjonowo, Miłosna, Nowy-Dwór, Ożarów, Piaseczno, Piastów, Pomiechówek, Solipse, Włochy, Ząbki, Zielonka.

W każdym z tych przedszkoli zapisanych jest 40 dzieci, frekwencja jednak przy końcu roku jest cokolwiek niższa. Budżet przedszkola waha się między 250 zł. a 400 zł. miesięcznie. Koszt utrzymania każdego z przedszkoli w okresie sprawozdawczym przedstawia się następująco:

Chotomów	Brak danych	Czynne 10 mies.
Jabłonna	4623 zł. 60 gr.	„ 12 „
Jeziorna	2923 zł. 63 gr.	„ 10 „
Legjonowo	4269 zł. 90 gr.	„ 11 „
Miłosna	1083 zł. 90 gr.	„ 8 „
Nowy-Dwór	3170 zł. 11 gr.	„ 6 „
Ożarów	2278 zł. 40 gr.	„ 9 „
Piaseczno	2375 zł. 54 gr.	„ 7 „

Piastów	3785 zł. 32 gr.	" 8 "
Pomiechówek	1796 zł. 53 gr.	" 11 "
		(lokal ofiarowany bezpłatnie przez wojsko).
Solipse	1952 zł. 12 gr.	" 10 "
Włochy	1491 zł. 58 gr.	(niesubwencjonowane)
Ząbki	543 zł. 25 gr.	" 3 "
Zielonka	1334 zł. 46 gr.	" 6 "

Ogólny koszt utrzymania przedszkoli wyniósł 31630 zł. 09 gr., z tego Warszawskie Z. P. wypłaciło subsydjów 14410 zł., pozostałe zaś fundusze pochodzą od samorządów miejscowych. (Chotomów, Jabłonna, Jeziorna, Legjonowo, Nowy-Dwór, Piaseczno, Piastów) oraz z opłat od dzieci (od 50 gr. do 2 zł. miesięcznie), przyczem 50⁰/₁₀ dzieci zwalnia się od wpisowego). Reszta stanowi dochody z imprez, organizowanych przez miejscowe Oddziały oraz ofiary osób, zdających sobie sprawę, jak ważną rolę wychowawczą odgrywa przedszkole. Wzrasta dążność tworzenia nowych przedszkoli. Obecnie w stadjum organizacji są przedszkola w Pustelniku i Raszynie.

2. Dożywianie.

Odjąć matce troskę o niedostateczne żywienie dziecka, dożyć je w szkole ciepłą strawą, by głód nie dawał się zbyt w znak — to również jedno z zadań Referatu Opieki nad Matką i Dzieckiem.

Zrzeszenie Powiatowe, przy subwencjach Zrzeszenia Wojewódzkiego i Wydziału Powiatowego Warszawskiego Powiatowego Związku Samorządowego, prowadzi na powiecie szeroko zakrojoną akcję dożywiania dzieci, i to nietylko w siedzibach oddziałów, ale wogóle wszędzie, gdzie zachodzi tego konieczna potrzeba. Istnieją następujące 54 punkty dożywiania, z których korzysta 5236 dzieci, otrzymujących zupełną lub kawę z kawałkiem chleba:

Anin, Białołęka, Bielawa, Chotomów, Chylice, Cząstków Niemiecki, Dziekanów Polski, Falenica, Gać, Henryków, Izabelin, Jabłonna, Jeziorna, Karczew, Kazuń Niemiecki, Kazuń Polski, Legjonowo, Łomianki, Łomna, Łosia-Wólka, Łajski, Małocice,

Marki, Międzyzlesie, Miłosna-Cechówka, Miłonna Stara, Młociny, Nowy-Dwór, Okęcie, Okuniew, Otwock, Ożarów, Piaseczno, Piastów, Piekiełko, Pomiechówek, Pruszków, Pustelnik, Rembertów, Raszyn, Skolimów, Struga, Świder, Targówek-Osiedle, Ursynów, Wawer, Wilanów, Wiązowna, Włochy, Zacisze, Zielona, Zielonka, Ząbki, Zakroczym.

Wydano w grudniu 63273 porcje, w styczniu — 105140, w lutym — 115468, w marcu — 69591, ogółem 353472 porcje. Przeciętna cena porcji 10,1 gr. W kwietniu r. u. i b., na zakończenie akcji dożywiania, we wszystkich punktach urządzono uroczyste święcone, podczas którego dzieci zostały suto ugoszczone.

3. *Kolonje i półkolonje.*

Okres letni wykorzystuje Referat Opieki nad Matką i Dzieckiem na objęcie jaknajwiększej ilości dzieci wpływami wychowawczymi na półkolonjach i kolonjach. Dobre odżywianie, przebywanie na świeżem powietrzu w najlepszych warunkach klimatycznych, umiejętna opieka wychowawcza, odciążenie pracującej matki od pieczy nad dzieckiem — to zadania naszych letnich placówek.

Organizowanie ich nasuwa wiele trudności, gdyż daje się odczuwać brak inwentarza ruchomego. Pomimo to praca jednak idzie nam rażno, o czem świadczy następująca statystyka kolonji i półkolonji:

Miejscowość:	Ilość dzieci:	Koszt ogólny:	
Góra	kolonja	100	4228 zł. 03 gr.
Stara-Miłosna	„	50	2473 zł. 93 gr.
Pruszków	półkolonja	150	3570 zł. 60 gr.
Wawer	„	100	2286 zł. 17 gr.
Marki	„	100	1725 zł. 80 gr.
Pustelnik	„	100	2188 zł. 36 gr.
Rembertów	„	100	2182 zł. 72 gr.
Skolimów	„	50	952 zł. 44 gr.
Legjonowo	„	50	1016 zł. 68 gr.
Łomianki	„	50	761 zł. 03 gr.
Piastów ogródek Jordanowski			

Ogółem: opieką otoczono 1050 dzieci, koszt wszystkich placówek wyniósł 26255 zł. 46 gr. Przeciętny koszt dziennego utrzymania dziecka na kolońskiej łącznie z administracją wyniósł 98 gr., samego wyżywienia — 65 gr.; na półkolońjach — 57 gr., samego wyżywienia — 43 gr. Zrzesz. Pow. udzieliło zapomóg w wysokości 75⁰/₀, resztę zdobywały oddziały.

Tegoroczne długie ferje w okresie świąt Bożego Narodzenia pozwoliły na prowadzenie również kolońji zimowych w Starej-Miłośnie i Górze. Kolońje te miały charakter wypoczynkowy i trwały przez trzy tygodnie — w okresie od 24.XII. 33 r. do 13.I. 34 r. Kolońja w Górze była zorganizowana na 50 dzieci, w Starej-Miłośnie — na 60. Na prowadzenie Góry wydatkowano 2030 zł. 41 gr., Starej-Miłosny — 1562 zł. 80 gr., ogółem więc koszt wyniósł 3593 zł. 21 gr., jeśli nie liczyć inwentarza, który zakupiło Zrzesz. Woj. Bardzo wysokie pozycje w obu budżetach zajmowały przejazdy oraz światło i opał.

Trudności prowadzenia kolonij były duże: brak odpowiednich lokalów, oraz światła i kanalizacji utrudniał w znacznej mierze pobyt na kolońji. Duży wysiłek kierowniczek oraz troskliwość członkiń zarządów Wojewódzkiego i Powiatowego, które często odwiedzały kolonje, pozwoliły na spełnienie zadania o głębszym ideowym podkładzie.

4. OBCHODY GWIAZDKOWE.

W okresie świąt Bożego Narodzenia członkinie nasze urządzały dla dzieci obchody gwiazdkowe w szkołach powszechnych i w przedszkolach. Fundusze na podarunki zbierano z ofiar i ze sprzedaży nalepek gwiazdkowych. Spiewanie kolend, czasami przedstawienia, wyświetlanie filmów lub żywe obrazy urozmaicały te obchody. Ogólny koszt tegorocznej gwiazdki w oddziałach wyniósł 1921 zł. 23 gr., prócz pochodzących z ofiar podarków, jak ciepła bielizna, ubranie, obuwie i t. d.; obdarowano w ten sposób 2536 dzieci.

Gwiazdkę zorganizowano w następujących 31 miejscowościach: Anin, Chotomów, Falenica, Jabłonna, Jeziorna, Karczew, Legjono-
nowo, Marki, Miłosna-Cechówka, Międzylesie. Nowy-Dwór, Okę-
cie, Okuniew, Otwock, Ożarów, Piaseczno, Piekiełko, Pomiechó-

wek, Pruszków, Pustelnik, Raszyn, Rembertów, Rembertów — W. Z. Pir., Skolimów, Świder, Wawer, Włochy, Ząbki, Zacisze, Zielona, Zielonka.

4. REFERAT WYTWÓRCZOŚCI.

Prace tego działu szły w roku sprawozdawczym w kierunku organizowania kursów, konkursów, oraz pokazów z zakresu ulepszania gospodarstwa, upiększania domów, mieszkań i t. d.

Kursy.

a) Gospodarstwa domowego (gotowanie, pieczenie, pogadanki z zakresu gospodarstwa) w miejscowościach:

Karczew	3-dniowe	15 uczestniczek
Pomiechówek	2-dniowe	14 „
Skolimów	„	8 „
Włochy	„	15 „
Wawer	3-dniowe	15 „
Wilanów	2-dniowe	10 „
Raszyn	„	20 „

Ogółem 7 kursów, przy udziale 97 uczestniczek.

b) Przetworów owocowo-warzywnych: (smażenie i przechowywanie konfitur, dżemów, marmelad, soków, marynat i t. p.).

Jabłonna	3-dniowe	10 uczestniczek
Wilanów	2-dniowe	15 „
Włochy	„	10 „

c) Kroju i szycia: (nauka kroju, szycia, haftu z zastosowaniem do potrzeb domowych):

Falenica	2-miesięczny	15 uczestniczek
Ożarów	5- „ (T.O.D.)	12 „
Pruszków	3-tygodniowy	13 „
Rembertów	6-miesięczny	16 „
Świder	5-tygodniowy	10 „
Włochy	4-tygodniowy	10 „

Ogółem 6 kursów, przy 76 uczestnikach.

d) Kursy haftu:

Włochy	4 tygodniowe	10 uczestniczek
Zacisze	4 „	35 „

(oprócz tego członkinie w czasie zebrań w świetlicach prowadziły roboty ręczne, trykotarstwo, haft i t. p., ucząc się wzajemnie i korzystając ze wskazówek udzielanych sobie wzajemnie).

Konkursy.

a) Ogródków kwiatowych:

w Falenicy	12 uczestniczek
w Pomiechówku	18 „
we Włochach	10 „
w Wawrze	10 „

b) Hodowli kur karmazynów. Uczestniczki otrzymały po 15 jaj rasy Rhode Islandy-Karmazynów i na jesieni wykazywały się rezultatami wychowu.

Jabłonna	8 uczestniczek
Falenica	12 „

c) Konkursy zdrowia, mające na celu podniesienia zdrowotności i warunków higienicznych w najuboższych środowiskach, odbyły się w Okuniewie, Łomiankach i Jeziornie. Inspekcje przeprowadzała Janina Ryglówna wraz z higienistkami miejscowych Ośrodków Zdrowia.

Pokazy.

Pokazy zorganizowano w Falenicy i w Michałowie, przy liczonym udziale członkiń oddziałów miejscowych i okolicznych. Pokaz w Falenicy obejmował roboty ręczne, przetwory, warzywnictwo i hodowlę drobiu. Pokaz w Michałowie zaprezentował pięknie odchodowane przez członkinie z Jabłony kury rasy Rhode Island.

5. REFERAT KULTURY I PIĘKNA.

Stoi on na usługach wszystkich referatów: bo czy to będzie Wychowanie Obywatelskie, czy Opieka nad Matką i Dzieckiem, czy Wytwórczość — wszędzie staje się nieodzowną kultura i piękno.

W obecnej chwili praca ta idzie powoli i opornie, ale już pewne wyniki jej znać. Możliwości doniosłej i owocnej pracy są olbrzymie w zakresie działalności wszystkich referatów. Koroną ich pracy i szczytem najwyższym jest kultura i piękno, bo tylko jednostka wszechstronnie rozwinięta i wrażliwa na wszelkie przejawy życia, może odczuwać potrzeby piękna w jego najdoskonalszych formach.

Referaty Kultury i Piękna są prowadzone w następujących miejscowościach:

Anin	<i>Stanisława de Courriere</i>
Jeziorna	<i>Helena Podgórska</i>
Karczew	<i>Stanisława Krasińska</i>
Legjonowo	<i>Janina Foglerowa</i>
Miłosna-Cechówka	<i>Zofja Groblińska</i>
Międzylesie	<i>Wanda Eytnerowa</i>
Nowy-Dwór	<i>Magdalena Haraszewska</i>
Ożarów	<i>Stanisława Adamczykowa</i>
Świder	<i>Marja Karpińska</i>
Wilanów	<i>Józefa Skwarska</i>
Zielona	<i>Teofila Wicherkiewicz</i>
Zielonka	<i>Eugenja Bolszakowa.</i>

Praca referatów ujawniała się w urządzaniu różnego rodzaju przedsięwzięć zbiorowych.

Obchody z okazji:

a) imienin Prezydenta: Anin, Miłosna, Ożarów, Rembertów, Piekiełko, Pustelnik, Skolimów, Wawer, Zielona, Zielonka.

b) imienin Marszałka: wszystkie oddziały;

c) święta niepodległości: wszystkie oddziały;

d) imienin ś. p. Mościckiej: Rembertów;

e) jubileuszu Sobieskiego: Jeziorna, Skolimów.

Zaznaczyć należy, że wszelkie uroczystości oddziały organizują przeważnie łącznie z innymi organizacjami, jak: Koła Młodzieży Wiejskiej i Ludowej, Organizacje Młodzieży Pracującej, Opieki Szkolne i Rady Pedagogiczne niektórych szkół, P. O. W., Strzelec, Straż Pożarna.

Kółka dramatyczne: Chotomów, Jabłonna, Jeziorna, Miłosna-Cechówka, Włochy, Zielona, Zielonka.

Chór: Jeziorna.

Tańce ludowe: Zielona, Warszawa.

Koncerty: Anin, Jabłonna, Miłosna-Cechówka, Wilanów, Włochy, Zielona, Zielonka.

Rewje: Pomiechówek.

Wycieczki: Włochy do Towarzystwa Zachęty w Warszawie pod fachowym kierunkiem.

Odczyty: Świder — Knapę-Maszewska: „Stosunek humanitarny do zwierząt“.

Warszawa — Jadwiga Porębska: „O zagadnieniach kultury duchowej w Polsce“.

W roku sprawozdawczym Referat Kultury i Piękna dał plan obchodu choinkowego w szkołach powszechnych, uzyskał zniżki w teatrach Polskim i Wielkim, polecił szereg sztuk do odegrania teatrom amatorskim, zorganizował kurs tańców ludowych w Warszawie dla członkiń z powiatu, ponownie zainicjował akcję upiększania okien i ogródków kwiatem nasturcji, na koniec nawiązał kontakt z Polską Ligą Ochrony Zwierząt.

6. REFERAT PRASOWY.

Na 40 oddziałów Z. P. O. K. na terenie powiatu Warszawskiego w 9 punktach uruchomiono referaty prasowe: Nowy-Dwór, Okuniew, Ożarów, Piekiełko, Pomiechówek, Świder, Wawer, Zielonka i Zielona.

22 oddziały prenumerują czasopisma związkowe, w tem zgodnie z uchwałą ostatniego ogólnego zjazdu referentek prasowych 11 oddziałów po 3 egzemplarze „Prostej Drogi“ i 1 egzemplarzu „Pracy Obywatelskiej“. Zaznaczyć należy, że 6 oddziałów ma wyłącznie „Prostą Drogę“, 2 zaś wyłącznie „Pracę Obywatelską“.

4 oddziały prenumerują „Kobietę Współczesną“, a jeden „Mój dom“.

5 oddziałów przesyła sprawozdania do prasy związkowej.

2 oddziały (Wawer i Nowy-Dwór) umieszczają artykuły w prasie stołecznej.

Zarząd Zrzeszenia Powiatowego umieścił:

- w „Gazecie Polskiej“: 2 wzmianki;
- w „Kurjerze Porannym“: 20 wzmianek;
- w „Expresie Porannym“: 4 wzmianki;
- w „Przeglądzie Podstoł.“ 1 wzmiankę.

We wzmiankach omawiano: sprawy organizacyjne, składano podziękowania za okazaną pomoc, zdawano sprawozdania z dokonanych poczynąń.

Parę wzmianek miało charakter przeprowadzonych wywiadów.

1. REFERAT FINANSOWY.

Subsydja otrzymywane przez Zrzeszenie Powiatowe i Oddziały okazały się niewystarczające na prowadzenie akcji kulturalno-oświatowej i dożywianie dzieci w zakreślonych ramach, powołane więc do życia komisje dochodów niestałych postawiły sobie za zadanie zdobywanie jaknajwiększych funduszków przez urządzenie zabaw, przedstawień, koncertów, loterji i t. p. imprez.

Komisja dochodów niestałych przy Warszawskim Zrzeszeniu Powiatowym w roku sprawozdawczym urządziła następujące imprezy:

11.XI — 33 r. akademja i zabawa tan.	— 249.33 zł. dochodu
16.XII — 33 r. koncert	156.50 „
10.II — 34 r. zabawa taneczna	354.— „
18.III — 34 r. dancng w Oazie	519.95 „
lorerji państwowej za 6 miesięcy	305.— „

Razem zł. 1584.78

Chcąc zwiększyć dochody, Zrzesz. Pow. od czerwca b. r. będzie prowadziło własną kolekturę Polskiej Loterji Państwowej i ma tę miarę, że teren podstołeczny będzie popierał placówkę, z której czysty zysk idzie na akcję społeczną.

Następujące Oddziały mają Komisję Dochodów Niestających: Jabłonna, Jeziorna, Marki, Międzylesie, Nowy-Dwór, Okuniew, Ożarów, Okęcie. Otwock, Piaseczno, Pomiechówek, Rembertów, Włochy, Wawer i Zacisze.

W pozostałych Oddziałach komisyj nie zorganizowano, całe jednak Zarządy ich pracuje nad przysporzeniem funduszków, urządzając imprezy dochodowe.

BILANS NA DZIEŃ

AKTYWA.

KASA:

Saldo w kasie Zrzeszenia Pow.	609.80	
Saldo w Oddziałach	5.565.97	6.175.77

RUCHOMOŚCI:

Zrzesz. Pow.	4.362.25	
Oddziały	1.310.74	5.672.99

PAPIERY %-we:

Pożyczka Narodowa w Zrzesz. Pow.	100.00	
" " w Oddziałach	121.80	221.80

K. K. O. — SIEROCINIEC:

Saldo Zrzesz. Pow.		757.73
----------------------------	--	--------

K. K. O.:

Saldo Zrzesz. Pow.		16.589.70
----------------------------	--	-----------

POŻYCZKI:

Zrzesz. Pow.	1.230.00	
Oddziały	502.58	1.732.58

SUMY PRZECHODNIE:

Zrzesz. Pow.	1.650.00	
Oddziały	154.84	1.804.84

32.995.41

Warszawa, dnia

Buchalterka:

31 MARCA 1934 R.

PASywa.

SIEROCINIEC:

Zrzesz. Pow.		757.73
----------------------	--	--------

POŻYCZKI:

Oddziały		458.33
--------------------	--	--------

WYDATKI I WPŁYWY:

Nadwyżka wpływów z lat ub. — Zrzesz. Pow.	7.035.12	
" " w 1933/34 " "	17.506.63	24.541.75
Nadwyżka wpływów z lat ub. — oddz.	6.654.82	
" " w 1933/4 .	542.78	7.197.60

32.995.41

1 kwietnia 1934 r.

[—] Wanda Kutner.

Komisja Rewizyjna:

Marja Barańska, Stanisława Chrzanowska, Zofja Zaleska.

WYDATKI i WPŁYWY

WINIEN

Ruchomości Zrzesz. Pow. — 10% amort.	484.69	
Oddziały	145.64	630.33
	<u> </u>	

KOSZTY OGÓLNE:

Admin. kancel., etc. Zrzesz. Pow.	5.433.54	
Oddziały	11.868.19	17.301.73
Różne wydatki. — Oddziały		343.67
	<u> </u>	

REF. WYCHOW. OBYW. — Oddziały:

Biblioteka	521.02	
Świetlice	210.03	
Kursy	320.33	1.051.38
	<u> </u>	

REF. OPIEKI NAD MATKĄ I DZ. — Oddziały:

Chojnka i święcone	3.146.88	
Pomoc doraźna	844.00	
Kolonje i półkolonje	16.552.40	
Przedszkola	22.395.33	
Dożywianie	9.681.34	
Świetlice	747.36	
Stacje Opieki	16.00	53.383.31
	<u> </u>	

REF. WYTW. — Oddziały:

Kursy	299.61	
Wycieczki	55.10	354.71
	<u> </u>	

PROPAGANDA:

Wyjazd delegatek	646.10	
Wydatki okolicznościowe	879.70	1.525.80
	<u> </u>	

REF. FINANSOWY:

Wyjazd delegatek	445.91	
Kursy	53.80	499.71
Nadwyżka wpływów — Zrzesz. Pow.	17.506.63	
" — Oddziały	542.78	18.049.41
	<u> </u>	
	<u> </u>	
	<u> </u>	93.140.05

Buchalterka:
Warszawa,

NA 31 MARCA 1954 R.

MA

SUBWENCJE:

Zrzesz. Pow. — Oddziały	19.211.65	
Zrzesz. Pow.	35.114.17	
Zrzesz. Wojew.	3.200.00	
Instytucje samorządowe	8.857.29	
Zarząd Główny	620.00	
Instytucje prywatne	4.401.70	71.404.81
	<u> </u>	
Ofiary — Zrzesz. Pow.		1.615.90
Imprezy		1.050.00
Składki członkowskie — Zrzesz. Pow.	478.08	
" — Oddziały	3.203.20	3.681.28
	<u> </u>	
Procenty — Zrzesz. Pow.		591.94
Różne wpływy — Zrzesz. Pow.		477.29
Dary — Oddziały		3.328.19
Wytwórczość		96.20
Dochody niestałe		10.894.44
	<u> </u>	
	<u> </u>	93.140.05

(—) Wanda Kutner.
1 kwietnia 1954 r.

BILANS NA DZIEŃ 31 MARCA 1934 R.

AKTYWA.		PASywa.
Kasa		Sierociniec 757.73
gotówką	609.80	z lat ubiegłych 7035.12
Ruchomości		Nadwyżka wpływów
pg. wykazu	4368.25	w 1933/34 17506.63
Papiery %-we		
Poż. Narodowa	100.—	
K. K. O. Sierociniec	757.73	
K. K. O.	16589.70	
Pożyczki:		
Oddział Miłosna	150.—	
Marczewska-Ożarów	30.—	
Oddział Jeziorna	50.—	
„ Zielonka	465.—	
„ Okęcie	400.—	
St. Chrzanowska	135.—	
Sumy Przechodnie:		
Tow. do Walki z gruźlicą na pow. Warszawski	1650.— 25299.48	
	<u>25299.48</u>	<u>Zł. 25299.48</u>

RACHUNEK WPŁYWÓW I WYDATKÓW.

Ruchomości 10% na		Subwencje	19211.65
amortyzację	484.60	Ofiary	1615.90
Koszty ogólne	5433.54	Imprezy	1050.—
	<u>5918.23</u>	Składki członk.	478.08
Nadwyżka wpływów	17.506.63	Procenty	591.94
	<u>23424.86</u>	Różne wpływy	477.29 23424.86
	<u><u>23424.86</u></u>		<u><u>23424.86</u></u>

Buchalterka:
Wanda Kutner.

Komisja Rewizyjna:
Marja Barańska, Stanisława Chrzanowska, Zofja Zaleska.

Warszawa, 1 kwietnia 1934 r.

F

22.989